



Praha 4. června 2008

Vyjádření českých onkologů k Usnesení Evropského parlamentu o boji proti rakovině v rozšířené Evropské unii

Poslanci Evropského parlamentu (EP) dne 10. dubna 2008 přijali usnesení o boji proti rakovině v rozšířené Evropské unii. Poukazují jeho prostřednictvím na dramatický nárůst případů tohoto onemocnění v Evropě. Za nejvhodnější strategii boje proti tomuto jevu přitom považují prevenci a žádají Komisi, aby v rámci sedmého rámcového programu vyčlenila finanční prostředky na podporu výzkumu a inovací v oblasti primární prevence, screeningu a včasného rozpoznání rakoviny a nových léků a léčebných postupů. Česká onkologická společnost (ČOS) touto zprávou poskytuje informaci o aktuální situaci v České republice.

V rámci České republiky probíhají tři screeningové programy zaměřené na včasné odhalení karcinomu prsu, karcinomu děložního čípku a karcinomu tlustého střeva a konečníku. Dostupné je i očkování proti lidským papilomavirům (HPV), které chrání mladé ženy před rakovinou děložního čípku. U mužů nad 50 let se standardně provádí stanovování hladiny prostatického specifického antigenu (PSA). Zvýšení této látky v krvi je důvodem pro další důkladné vyšetření prostaty. ČOS aktivně podporuje všechny screeningové programy i aktivity vedoucí ke včasnému zachytu nádorového onemocnění. Ztotožňuje se s výzvou EP zavádět další techniky včasné diagnostiky, jakmile budou z vědeckého hlediska potvrzeny. V současnosti toto tvrzení platí hlavně pro diagnostiku kolorektálního karcinomu. ČOS spolu s Gastroenterologickou společností ČLS JEP připravuje návrh preventivního vyšetření, které by kromě zjišťování skrytého krvácení ve stolici (haemocult) zahrnovalo také endoskopické vyšetření tlustého střeva (kolonoskopie) v 50. roce života člověka.

Členové EP volají po zavedení vnitrostátních onkologických registrů za účelem vypracování celounijní studie o výskytu rakoviny a rozdílných šancích na přežití této choroby. Česká republika drží v této oblasti naprostý unikát, který je vzorem pro ostatní země EU. V Česku již desítky let existuje Národní onkologický registr (NOR). Sběr dat do tohoto registru je povinný dle zákonného opatření a zároveň naprosto nutný pro plánování potřeby onkologické péče a hodnocení jejího přínosu. Sběr dat, jejich ověření a ukládání stojí v současnosti zhruba 10 milionů Kč ročně. Prezentace epidemiologie zhoubných nádorů v ČR je k dispozici všem občanům na interaktivním národním portálu www.svod.cz. V úzké návaznosti na tento národní populační registr zajišťuje ČOS chod dalších klinických registrů sledujících především nejnákladnější protinádorovou léčbu a její výsledky. V komplexních onkologických centrech také vznikají registry sledující kvalitu poskytované péče.

EP vyzývá členské státy, aby zajistily, že po celém jejich území budou k dispozici multidisciplinární onkologické týmy, aby mohla být všem pacientům poskytnuta optimální individuální léčba. I tento bod je z hlediska ČOS v naší zemi vyřešený. Česká onkologická společnost od 1. ledna 2006 akreditovala síť 18 pracovišť, ve kterých je pacientům garantováno zajištění komplexní péče v oblasti diagnostiky a léčby nádorových onemocnění. Tvoří ji zdravotnická zařízení se statutem komplexního onkologického centra (KOC) nebo komplexní onkologické skupiny (KOS). Rezervy a prostor pro zlepšování existují ve vzdělávání onkologů a zdravotnických pracovníků, aby včas rozpoznali psychologické a sociální potřeby pacientů v zájmu zlepšení kvality života a zmírnění úzkostí a depresí u onkologických pacientů. Většina center KOC nemá vlastního psychologa a v sociální oblasti se onkologickým pacientům stále nedostává informací typu: jak požádat o invalidní důchod, kam se obrátit při nedostatku finančních prostředků apod.

EP v usnesení naléhá na Komisi a členské státy, aby onkologii uznaly za lékařskou specializaci a zajistily pro onkology celoživotní vzdělávání v souladu se schválenými pokyny. V ČR se budoucí onkologové připravují dva roky v oboru vnitřního lékařství, po kterém následuje atestační vzdělání v oboru radioterapie nebo klinická onkologie. Českým onkologům je k dispozici také kontinuální celoživotní vzdělávání. Lékaři z jiných oborů (ORL, chirurgie, stomatologie atd.) si mohou doplnit nástavbové onkologické vzdělání, ovšem pouze ve své původní specializaci. EP vyzývá členské státy, aby podporovaly a propagovaly paliativní péči, tedy péči o nevyléčitelně nemocné, a aby vypracovaly pokyny pro její využívání. V České republice je paliativní péče zavedena jako samostatný obor. Na našem území je provozováno 12 hospiců, lékaři věnující se této problematice mají k dispozici 2 monografie jako učebnice a pro praktické lékaře je vypracován manuál, jak přistupovat k pacientům, jimž je poskytována paliativní léčbě.

EP vyzývá, aby se prostřednictvím sítí zdravotnických pracovníků zabezpečilo šíření osvědčených postupů pro léčbu a péči, a aby tak bylo zajištěno, že občané budou mít přístup k nejlepší léčbě, která je k dispozici. Tento požadavek je v ČR podporován prostřednictvím internetových stránek www.linkos.cz. Web je určen nejen odborné veřejnosti, ale ve specializované sekci i nemocným s onkologickou diagnózou, jejich rodinám a přátelům. Stránky jsou pravidelně aktualizovány a doplňovány o nové informace. Jejich návštěvnost se blíží 30 tisícům unikátních přístupů měsíčně. Na odbornou veřejnost je potom více zaměřen projekt „Národní onkologický program online“, který na stránkách www.onconet.cz prezentuje síť komplexních onkologických center, jejich vybavení a probíhající projekty.

Z pohledu pacientů je důležitá dostupnost léků proti rakovině. ČOS má detailní přehled o dostupnosti jednotlivých onkologických léků v naší zemi. Ukazuje se, že dostupnost léků je vyšší než jsou momentální požadavky lékařů v terénu. Tento nepoměr je však relativní, protože nejnákladnější onkologická léčba je dostupná pouze v Komplexních onkologických centrech a nedořešenou otázkou stále zůstává, zda jsou všichni pacienti



spřávně směřování k léčbě do onkologických center. K definitivnímu zodpovězení této otázky je nutné zlepšit nejen spolupráci jednotlivých KOCů s okresními onkology, ale i zvýšit medicínskou gramotnost české veřejnosti. Pouze dobře informovaný pacient se totiž může aktivně podílet na rozhodování o své vlastní léčbě. K naplnění tohoto cíle slouží internetové stránky www.linkos.cz, které jsou pro všechny zaručeným a garantovaným zdrojem informací o onkologické problematice.

EP vybízí Komisi a členské státy, aby v rámci farmaceutického fóra na vysoké úrovni prozkoumaly, jak by bylo možné rychleji zpřístupnit pacientům inovativní a život zachraňující léky proti rakovině. Řešení vidí v rychlejším uvádění léků na trh a jejich rychlejším schvalování prostřednictvím centralizovaného postupu EU. A bude zvážen podmíněný proces, zatímco se budou shromažďovat údaje o hodnotě léků pro pacienty při reálném použití. Tento bod zaručuje nově nastavený systém tvorby cen a úhrad v ČR. EP vybízí členské státy, aby podle evropských pokynů přijaly národní charty práv pacientů a aby do vývoje zdravotnických politik zahrnuly účast a poznatky pacientů. V ČR národní chartu práv pacientů nemáme. Práva pacientů však existují a jsou vyvěšena v každém zdravotnickém zařízení. V našem státě existuje Národní onkologický program, který byl vypracován na základě podmínek a potřeb České republiky a v souladu se závěry Světové zdravotnické organizace (WHO) přijatými ke kontrole nádorových onemocnění. Cíle Národního onkologického programu České republiky směřují ke snižování výskytu nádorových onemocnění a nižší úmrtnosti, ke zlepšování kvality života onkologicky nemocných a k racionalizaci nákladů na diagnostiku a léčbu nádorových onemocnění v ČR.

V neposlední řadě EP naléhá na vlády České republiky a Itálie, které tak dosud neučinily, aby ratifikovaly Rámcovou úmluvu o kontrole tabáku, jež vstoupila v platnost v únoru 2005. ČOS opakovaně vyzvala zákonodárce, aby Rámcovou úmluvu ratifikovali.

Prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc.
předseda České onkologické společnosti
e-mail: jvorlic@fnbrno.cz
tel.: 602 109 451
www.linkos.cz